

Öppet brev till Sveriges rösträttsvänner /

Olsson, John,

53 E d Br.

National Library
of Sweden

OLSSON, Y

Polit. S.
Rösträtt
(B.)
o

Öppet bref till Sveriges rösträtts- vänner.

Ehuru jag helst velat undvika att vidare än som skett offentligen beröra anledningarna till min afgang från befattningen såsom kassaförvaltare inom Sveriges Rösträttsföreningar, har jag dock nödgats frångå denna tanke, sedan man i en del af pressen — i samförstånd med herr David Bergström — funnit lämpligt att mot mig rikta angrepp och beskyllningar af den kränkande beskaffenhet, att jag icke kan lemna dem obesvarade. Om jag dervid nödgas beröra förhållanden, som jag helt naturligt helst önskat så litet som möjligt tala om, så är felet icke mitt, utan deras som tvingat mig att till *sjelfförsvar* ånyo taga till orda. De hafva tyvärr så velat.

Det må till en början tillåtas mig att i korthet redogöra för förloppet af den fråga, som närmast framkallat meningskiljaktigheten, nämligen frågan huruvida hr Bergströms arvode såsom folkupplysningsföretagets föreståndare skulle utgå för sista kvartalet 1896 eller icke.

För min del har jag haft den uppfattningen, att då folkupplysningsföretaget icke, såsom ämnadt varit, tagit sin början under år 1896, så borde ej heller arvode till föreståndaren för denna tid utgå, enär arvodet uppenbarligen icke varit afsedt att utbetalas oberoende af sjelfva företagets igångsättande utan först i sammanhang med och såsom ersättning för det utförda arbetet, således tidigast från och med början af 1897.

Herr B. gjorde emellertid arvodets utbetalande till en kabinetsfråga. Men då jag icke ansåg mig berättigad att på eget ansvar utbetala beloppet, hänsköt jag frågans afgörande till förstärkta öfverstyrelsen; hvarjämte jag, på från hr Bergströms sida gifven anledning, i min skrifvelse tillade, »att jag gerna vore villig ställa min befattning till öfverstyrelsens förfogande för den händelse min uppfattning skulle anses oförenlig med styrelsens mening.»

Det är sålunda icke korrekt hvad Dagens Nyheter antydt, att jag redan i denna min första skrifvelse skulle afsagt mig min befattning, ej heller att jag gjort arvodesfrågan till en kabinetsfråga. Deremot förklarade herr B., sedan frågan af mig hänskjutits till öfverstyrelsen, i sitt cirkulär till denna, att han *nedlade sin befattning* såsom folkupplysningsföreståndare, dermed ställande öfverstyrelsen i valet mellan att stå utan föreståndare för företaget eller att utbetala det af hr B. begärda arvodet. Att öfverstyrelsen under sådana förhållanden valde den senare utvägen är ju föga att undra på.

Innehållet af hr Bergströms cirkulär var emellertid sådant att jag, så snart detsamma kom till min kännedom, och innan

1897

öfverstyrelsen fattat sitt beslut i frågan, inlemnade min definitiva afsägelse. Någon »admonition att gå min väg» från öfverstyrelsens sida, har sålunda icke — såsom man insinuerat — vare sig behöfts eller af mig mottagits. Min afsägelse motiverade jag, efter att hafva hänvisat till innehållet i herr Bergströms cirkulär, på följande sätt:

»Ingen af Öfverstyrelsens herrar ledamöter, som tagit del af nyssnämnda cirkulär och de der mot mig gjorda tillvitelserna, torde finna ett sådant steg från min sida omotiveradt, helst som det icke lärer vara obekant, att cirkuläret endast utgör det senaste uttrycket af den allt annat än lojala behandling och de än öppna än försåtliga angrepp, som sedan ett par år tillbaka kommit mig och öfverstyrelsens förre ordförande till del från herr Bergströms sida. Trots min lifliga önskan att i det längsta fortsätta samarbetet och kvarstå på min långt ifrån angenäma post, har jag dock funnit detta alltmera vanskligt, och, efter hvad som nu slutligen passerat — i likhet med den förut afgångne ordföranden — omöjligt. Detta äfven och icke minst därför, att jag icke längre anser mig böra finna mig i det mindre tillfredsställande sätt, hvarpå herr Bergström gång efter annan funnit lämpligt att behandla förekommande penningefrågor och verkställt redovisning af den kassa, som af honom förvaltats, men för hvilken jag, såsom öfverstyrelsens kassör, dock i sista hand är ansvarig». — — —

»Jag skall för närvarande icke närmare ingå på de ohemula och sanningslösa tillvitelser, som i nämnda cirkulär framställas mot mig. Blott det vill jag tillägga, att jag bestämdt tillbakavisar insinuationerna att jag skulle bemödat mig »att inför allmänheten och landets rösträttsvänner gifva herr B. utsende af att vilja lefva och göra sig goda dagar på aflönade rösträttssysslor». Jag vet mig aldrig inför allmänheten eller offentligen hafva yttrat mig om den saken. Men väl har jag sökt efter bästa förmåga, äfven då jag kommit i kollision med herr Bergströms enskilda intressen, handhafva den kassa som anförtrotts mig och hålla igen mot de upprepade försök, som gjorts och göras, att för alla både möjliga och omöjliga ändamål fortast möjligt göra slut på de medel, som landets rösträttsvänner för rösträttssakens främjande och med icke ringa uppoffringar sammansparat». —

Herr B. har visserligen sedermera i sitt svar till öfverstyrelsen sökt förneka att han gjort sig skyldig till någon illojal behandling af sina kolleger inom verkställande utskottet; och han »bestrider att den afgångna ordföranden betraktat och bedömt hans verksamhet såsom sekreterare på det sätt jag för egen och den afgångne ordförandens del velat göra gällande». Det må då tillätas mig att meddela, att min ofvan citerade afsägelseskrifvelse var till både form och innehåll *granskad och godkänd af den afgångne ordföranden sjelf*, som derjämte i en till mig aflemd skrifvelse närmare angifvit och motiverat sin med min fullkomligt öfverensstämmande uppfattning af herr Bergströms »samarbete».

Herr Bergström har genom Dagens Nyheter — eller rättare sin alltid tjänstvillige hand i dess redaktion — mot mig riktat en förebräelse för att jag, »vid återtågets betäckande skulle framfört ett angrepp mot en mångårig kollega i rösträttsarbetet». Dagens Nyheter vet dock allra bäst själf, att det icke är jag utan hr. B. själf, som både börjat och fortsatt angreppen mot *båda* sina mångåriga kolleger och derigenom slutligen omöjliggjort vidare samarbete. Det är ingen hemlighet vare sig för D. N. eller hr. B. att den sistnämde med samma taktik, som nu föranlett mig att draga mig tillbaka, redan förut lyckats »utsöndra» rösträttsföreningarnas mångårige och vördade ordförande. Med kännedom om de intressen hr. B. förfäktar undrar jag ingalunda på den oförställda belåtenhet, hvaråt han nu genom D. N. gifvit uttryck, öfver att hafva lyckats »utsöndra» de kolleger, som efter bästa förmåga sökt hålla en sparsam hand om de influtna penningemedlen.

Såsom belysande för graden af den lojalitet hr. B. visat mot sina gamla kolleger, skall jag blott anföra ett enda exempel. Vid senaste öfverstyrelsesammanträde väcktes förslag att öfverstyrelsen skulle i deputation uppvakta sin afgangne ordförande och till honom öfverbringa uttrycken af sin tacksamhet och erkänsla för hans långa arbete i rösträttsakens tjänst. Herr B. sökte emellertid undertrycka detta förslag och föreslog i stället att öfverstyrelsen blott skulle i en knapphändig och kylig resolution uttala sitt »tack och afsked» till den afgangne ordföranden. Öfverstyrelsen förkastade emellertid enhälligt hr. B:s »tack- och afskeds»-resolution och beslöt i stället att i deputation uppvakta sin gamle ordförande och till honom framföra uttrycken af sin tacksamhet och erkänsla; hvilket dock icke hindrade hr. B. att dagen därpå meddela i tidningarna att öfverstyrelsen — beslutat uttala sitt »tack och afsked.» Bättre än vackra tal vittna sådana smådrag om den lojalitet hr. B. visat sin gamle kollega.

* * *

Jag har redan offentligen förklarad — dertill nögd — att hufvudsakliga anledningen till min afgang varit att söka i det enligt min uppfattning mindre tillfredsställande sätt, hvarpå hr. Bergström gång efter annan behandlat förekommande penningefrågor och verkställt redovisningen af den af honom omhänderhafda expeditionskassan. Att denna upplysning innebär en allvarsam anmärkning mot den det gäller, nekar jag icke. Men lika klart är, att jag icke offentligen framställt en dylik anmärkning, utan att jag dertill haft fullt giltiga skäl. Man har i den del af pressen, som gjort sig solidarisk med hr. B., sökt bryta udden af den gjorda anmärkningen, genom att helt frankt bestrida mina uppgifter och stämpla dem såsom »äre-röriga beskyllningar» utan all grund. Hr. B. själf har t. o. m. trots sig om att påstå, »att all den redovisning, som under de ännu oreviderade åren, jämlikt gällande bestämmelser skolat ske till öfverstyrelsens kassaförvaltare, blifvit af hr. B. verkställd».

Under sådana förhållanden nödgas jag i sanningens intresse ytterligare meddela:

att gällande bestämmelser bland annat innehålla, att försäljningsexpeditionens kassa, som af sekreteraren omhänderhafves, skall till kassaförvaltaren redovisas »månatligen och senast vid utgången af hvarje kalenderår och bokslut, på det att allt må finnas uti allena en gemensam räkenskapsordning.»

att det oakadt 1895 års försäljningskassa af herr Bergström icke redovisades förrän *den 21 december 1896*, d. v. s. nära ett år efter 1895 års bokslut, och detta ehuru jag både vid 1895 års slut och sedermera under loppet af 1896 gång efter annan begärt och påyrkat sådan redovisning;

att 1896 års försäljningskassa *ännu icke* (så vidt det icke skett de allra senaste dagarna) till kassaförvaltaren redovisats, oakadt sekreteraren frånträdde sin befattning redan den 1 okt. 1896 och sedan dess upprepade gånger för mig utlofvat redovisning, ehuru löftet hittills icke hållits; samt

att jag på dessa och andra grunder, som jag nedan skall beröra, trots mig ega giltiga skäl att påstå att redovisningen af expeditionskassan verkställdes »på ett mindre tillfredsställande sätt.»

Herr B. har framhållit att han för sin förvaltning åren 1891—1894 erhållit full ansvarsfrihet af allmänt svenskt röst-rättsmöte. Detta är sant. Men deraf följer ingalunda att icke anmärkningar både gjorts och med fullt fog kunnat göras mot hr B:s redovisning och förvaltning under nämnda år. Och det är ingalunda endast jag, som haft anledning till sådana anmärkningar. 1894 års revisorer förklara rent ut, att »räkenskaperna för sekreterareexpeditionen och försäljningsexpeditionen hafva icke varit förda med den reda och ordning, som önskligt varit». Och en af nämnda revisorer, som särskildt anmärkte, att »dr David Bergströms organisationsresa under sommaren 1894, upptagande en tid af 38 dagar, kostat kr. 873: 70, sålunda cirka 23 kronor pr dag», hemställde tillika, »att 5:te allmänna svenska rösträttsmötet måtte göra en framställning till 'dem det vederbör', att på ett mera sparsamt sätt använda rösträttsrörelsens knappa tillgångar.» Visserligen lyckades hr B. genom energiskt telegraferande förmå vederbörande revisor att frånfalla den obehagliga anmärkningen; men densamma blir icke mindre befogad för det.

Ett annat prof på hr B:s metod att behandla förekommande penningfrågor, är följande. När valen till senaste folkriksdag skulle ega rum, utsändes från sekreterareexpeditionen ett cirkulär till öfverstyrelsens medlemmar, deri såsom förslag från verkställande utskottet hemställdes, att icke mindre än 10,000 kronor skulle anslås till folkriksdagsvalrörelsen. Verkställande utskottet hade emellertid *icke ens förehaft denna fråga till behandling*, än mindre tillstyrkt att för detta ändamål använda ett dylikt belopp. Hr B. hade helt och hållet på egen hand och utan att ens meddela sig med sina båda kolleger utsändt cirkuläret. Att öfverstyrelsens ordförande och

kassaförvaltare icke kunnat vara belåtna med ett dylikt tillvägagående från sekreterarens sida, torde icke förefalla någon underligt.

* * *

Att de upplysningar jag sett mig nödgad att offentligen meddela, rörande anledningarna till mitt tillbakaträdande, på vissa håll varit mycket ovälkomna, kan ju ingen undra på. Jag har därför ock varit fullt beredd på de angrepp, som nu i vexlande tonarter från dessa håll riktats mot mig. De kunna dock ganska tydligt ledas tillbaka till en och samma källa, känd sedan valrörelsen i Stockholm förliden höst.

Utom de många gånger förut upprepade anklagelserna för intriglystnad, maktbegär o. s. v., som jag verkligen numera ej gitter vidare besvara, hafva herrar opponenter — förmodligen med tanke på att deras gamla amsagor ej längre gå i folk — denna gång sett sig om efter nya anklagelsepunkter, som kunde befinnas mera användbara. Särskildt har hr Svartengren i Upsala Nya Tidning, hvilken som vanligt tagit munnen full, lyckats hitta på en splitter ny röfvarhistoria om en komplott och hemlig sammansvärjning mellan herr A. Edling i Sundsvall och mig, gående ut på att jag, »rösträttsföreningarnas valde förtroendemän, skulle från min förtroendeplats hafva lagt ut en mina, afsedd att spränga det af folkriksdagen beslutade folkupplysningsföretaget i luften». Anklagelsen skulle ju vara betänkelig, om den icke vore så i öfvervägande grad löjlig, som den i sjelfva verket är.

Förhållandet med hr Edlings ifrågavarande skriftspridningsföretag är så vidt jag känner det följande.

Sedan länge tillbaka har hr Edling uppgjort planen till en s. k. *bokförening*, bestående af ett antal för praktisk folkupplysning intresserade personer, hvilka skulle genom prenumeration å ett visst antal småskrifter sprida desamma bland folket. Redan vid folkriksdagen redogjorde hr Edling för sin plan, hvilken således visst icke var någon hemlighet för någon. I sitt inbjudningscirkulär anger han syftet med dessa småskrifter vara »att inplanta kärlek till nykterhet, intresse för praktiska företag sådana som jordbrukskolonier, kärlek till ett välordnadt och lyckligt hemlif, medkänsla för djuren, fredsvänlighet, kärlek till naturen, brinnande intresse för fosterlandet och menskligheten» o. s. v. Herr E. framhåller sjelf att hans bokförening alldeles icke kommer i kollision med folkriksdagens politiska och sociala upplysningsföretag, som han för sin del varmt förordar. Det nyss citerade programmet antyder ju ock en ganska väsentlig olikhet mellan de bägge företagen. Exempelvis kan ju ingen, som känner hr Bergströms starkt oppositionela ställning mot nykterhetsrörelsen, ens ett ögonblick misstänka honom för att i sitt upplysningsföretag ämna, såsom hr Edling, lemna rum för någon nykterhetslitteratur.

Under oktober månad sistlidet år delgaf hr E. mig sin plan och hemställde, huruvida jag ville tillåta honom att en-

skildt meddela bokföreningens ledamöter att jag omfattade densamma med mina sympatier. Då jag fann planen, om än måhända icke så litet sangvinisk, i det stora hela tilltalande och tagit del af en samling ströblad, som hr E. redan utgifvit såsom bilaga till »Norrlänningen», tillskref jag honom några veckor derefter, att jag icke hade något emot »att i den mån jag kan hafva tillfälle dertill med mina sympatier understödja Eder idé, liksom jag ej har något emot att Ni på sätt Ni antydtt, meddelar detta åt edra vänner, derest detta kan på något sätt främja saken »

Detta är allt hvad jag haft och har med ifrågavarande bokförening att göra; i dess ekonomiska eller literära ledning har jag ingen som helst andel. Jag kan för öfrigt tillägga att två så framstående och uppriktiga rösträttsvänner som disponenten *Hugo Andersson* i Bispmotala och landtbrukaren *Emil Gullers* på Finspong i likhet med mig lemnat sitt moraliska stöd åt företaget. Och ingen lär väl kunna misstänka *dem* för någon hemlig komplott emot hr Bergström lika litet som för någon »sårad fåfänga» eller »lust att komma åt en afundad och hatad rival» eller hvad allt för vackra motiv man velat tillägga mig i denna sak.

Det torde af det sagda vara tydligt och klart att mina angripare varit i betänklig saknad af verkliga skäl, då de velat spåra upp ett attentat mot folkskriftsföretaget i mitt förhållande till hr Edlings jämförelsevis anspråkslösa bokförening. Det *kan* ej gerna vara på god tro som exempelvis hr Svartengren kunnat påstå, att hr Edlings allmännyttiga småskrifter om nykterhets- och fredssträfvandet, sparsamhet, trädgårdsskötsel, helso- och sjukvård m. m. dylikt, skulle vara afsedda att komma i vägen för hr Bergströms stort tilltagna och ekonomiskt så väl understödda politiska och sociala upplysningsföretag. Men om ock så i ett eller annat enstaka fall skulle blifva förhållandet — hvad mera? Skulle någon verklig vän af upplysning kunna se illa på att äfven andra söka i sin mån och efter sin förmåga åstadkomma en god och billig folkläkning? Hvad skall man säga om det slags intresse för folkupplysningen, som blott tänker på sig sjelf och med afund ser andra söka sprida bland folket nyttiga böcker? När hr Svartengren i kraftiga ordalag ondgör sig öfver hr Edlings lilla bokförening för spridande af allmännyttig litteratur, är det i sanning ett vackert intresse för folkupplysningen, som — för att begagna hans eget smakfulla språk — »en sådan herre» lägger i dagen. Och när samme herre tillvitar mig att hafva velat söka »spränga folkupplysningsföretaget i luften», därför att jag icke ansett ett arvode till föreståndaren böra utgå under den tid intet arbete af honom utförts, så har hr Svartengren därmed onekligen ställt samme föreståndares »brinnande nitälskan» i en den allra vackraste dager.

* * *

Jag yttrade nyss att jag icke varit oförberedd på de angrepp, som nu riktats mot mig i hr Bergströms språkrör. I

sjelfva verket äro dessa anfall endast en fortsättning af den — jag vågar väl säga — politiska förföljelse, som från samma håll sattes i gång mot mig under valstriden i höstas. Då som nu var det Dagens Nyheter som gick i spetsen; och pennan föres fortfarande der af samma hr Bergströms tjenstvilliga hand, som nuder sommarens och höstens valrörelse så grundligt lyckades kompromettera tidningen och försvaga dess politiska inflytande. Det har numera bekräftats från så många håll, att hr B. redan under valstriden stått bakom och efter bästa förmåga inspirerat anfallen mot mig, att derom icke längre kan råda något tvifvel, trots den omsorgsfullhet, hvarmed han sökt dölja spåren efter sig. Alldeles osynligt har han dock icke varit. Han afslöjade något oförsigtigt sina operationer bakom kulisserna, då han i höstas vid ett enskildt valmöte med Liberala valmansföreningens samtliga kretskomiterade sökte »kamratligt och hyggligt» med advokatoriska invändningar hindra ett eljest så godt som enhälligt uttalande till förmån för profvalslistan i femte kretsen. De skallande bravorop, som helsade det skarpa men välförtjenta svar på tal han erhöll, visade honom tillräckligt tydligt hur landet låg och föranledde honom visserligen att för tillfället fortast möjligt försvinna. Men att han på annat håll fortsatte samma taktik bekräftades bland annat i D. N., då denna tidning helt naivt, under sina fåfänga försök att finna något hållbart stöd för anklagelserna mot mig, tämligen tydligt utpekade hr B. såsom vittne på och sagesman för de skvallerhistorier rörande min riksdagsmannaverksamhet, hvar till slutligen D. N:s beskyllningar reducerades. Man föranledes ofrivilligt att tänka på den gamla fabeln om Ola ljugare och Per sannare.

Att angreppen mot mig, såsom man sagt mig, både då och nu delvis framkallats af den oppositionela ställning mot nykterhetsrörelsen, som herr Bergström och hans medparter intaga, är icke osannolikt, så mycket hellre som liknande anfall, ehuru betydligt mindre häftiga, från samma håll riktats mot öfriga nykterhetsmän på Stockholmsbänken. Inom folkpartiet har hr B. af yttersta förmåga bekämpat det lokala vetots upptagande på partiets program. Hans närmaste man och direkt inspirerade landsortskorrespondent, hr Millqvist, kan som bekant knappast skriva en korrespondens utan att anfälla nykterhetsrörelsen och dess representanter. Herr Zweibergk i D. N. har sedan han började delta i tidningens ledning allt tydligare lyckats föra densamma öfver till nykterhetslägrets bestämda motståndare. Och hr Svartengrens aggressiva hållning mot nykterhetssaken är ju allom känd!

Jag kan för min del icke annat än beklaga, om de, som nu söka skaffa sig monopol såsom rösträttsrörelsens och folkupplysningens ende målsmän, skulle — hvad som är fara värdt — lyckas gifva denna rörelse och dess upplysningsarbete en nykterhetsfientlig prägel, det säkraste sättet att från sig »utsondra» hela den stora del af vårt folk, som betraktar nykterhetsrörelsen såsom ett lika viktigt och löftesrikt kultursträfvande som rösträttsrörelsen.

Jag torde till sist icke behöfva försäkra, att mitt varma intresse för rösträttssträfvandet icke blifvit förminskadt genom mitt frivilliga tillbakaträdande på grund af omständigheter, som erbjudit mig ett icke ovälkommet tillfälle att lemna en plats, der ett fruktbringande samarbete af skäl som jag ofvan antydt icke längre varit möjligt.

Stockholm den 1 Mars 1897.

Vördsamt
John Olsson.

